

Keskustavihreä Suomi – kohti uutta luontosuhdetta

Keskustan luontolinjaus

Maaliskuu 2022

Keskustan politiikkalinjaukset 2021–2023

Keskusta tiivistää ja priorisoi politiikkalinjauksistaan eduskuntavaaliohjelmansa tavoitteet. Ne sovitetaan talouden raameihin.

Sisällys

1.	Mistä tulemme ja minne olemme matkalla	3
2.	Pääomana luonto	4
2.1	Monimuotoisuus on osa kestävää ratkaisua	4
2.1.1	Biodiversiteetin köyhtyminen	6
2.2	Luontopääoman korjaustoimia	7
2.2.1	Maa- ja metsätalouden kehittämistoimenpiteitä	7
2.2.2	Vesistöt luontosuhteen edistäjänä	7
2.2.3	Rakennetun ympäristön vihreys osaksi terveyttä	9
2.2.4	Vieraslajien sääntelyyn ja hävittämiseen vauhtia	10
3.	Keskustan ilmasto- ja energiapolitiikka	11
3.1	Uusiutuviin luonnonvaroihin perustuva yhteiskunta	11
3.2	Reilua ilmastopolitiikkaa	12
3.3	Keskustalaisen ilmasto- ja energiapolitiikan päälinjat	13
3.4	Liikenteen päästöt	13
3.5	Päästökauppasektorin päästöjen vähentäminen	14
3.6	Taakanjakosektorin ja maankäytön päästöjen vähentäminen	16
3.7	Uusi suunta EU:n luonnonvarapolitiikkaan	17
3.8	Kestävät keskustalaiset ratkaisut	18
3.8.1	Energiantuotantoon älykäs ohjaus	18
3.8.2	Kulutuksen kohtuullistaminen	19
3.8.3	Ilmastosopimuksilla edistettävä kestäviä paikallisyhteisöjä	19
3.8.4	Energiaomavaraisia asuinyhteisöjä	20
3.8.5	Omistajuus turvaa luonnontalouden kestävyyttä	20
4.	Maahenki ja uusi yrittäjyys	21
4.1	Luontomatkailusta elinvoimaa	21
4.2.	Jokaisella on oikeus luontoon	22
4.3.	Mineraalit ja vesi	22

1. Mistä tulemme ja minne olemme matkalla

Fossiilisiin polttoaineisiin perustuva talous, ekosysteemien ryöstökäyttö ja elävän maan rakentaminen infraksi heikentävät maapallon elämää ylläpitävää järjestelmää. Ilmastomuutos, luontokato ja jatkuva kaupungistuminen vaativat uutta luontosuhdetta. Meidän on luotava uusiutuvista ja uudistuvista luonnonvaroista elävä yhteiskunta. Se vaatii uusia teollisen ekologian järjestelmiä ja agroekologista tietämystä. Helppojen elinkaariparannusten aika on ohitse.

Uudessa luontosuhteessa tarvitsemme ekologisesti kestäväää biotaloutta ja sen osana kiertotaloutta, kohtuullistettua elämäntapaa, kriisinkestävää ja muuntojoustavaa yhteiskuntaa sekä uusia instituutioita. Emme usko yksinkertaistettuihin ratkaisuihin. Ilmastomuutoksen torjunnassa tarvitaan monipuolista keinovalikoimaa biomassojen hyödyntämisestä kiertotalouteen ja sähköistämistä.

Luonto on uudistuvuutta ja monimuotoisuutta, joka saa voimansa auringosta. Siksi ratkaisujenkin on oltava monikeinoisia ja monimuotoisia. Ilmaston eli hiilensidonnän ja monimuotoisuuden kannalta keskeistä on se, mitä tapahtuu maaperän ylimmälle 80 cm kerrokselle. Meidän on myös varauduttava siihen, että tulevat ajat eivät mene ilman kriisejä.

Uusi luontosuhde tarkoittaa tutkimuksen, tieteen ja käytännön luonnonhoidon havaintoihin perustuvia uusia instituutioita. Tällaisia ovat esimerkiksi alue-ekologiset yhteisöt monimuotoisuuden ylläpitämiseksi; EU:n ehdottamat kansalaisten energiayhteisöt; hiilipörssi eli markkinamekanismin käyttö hiilensidontaan ja maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimusten muuttaminen seudullisiksi ilmastosopimuksiksi. Edellytämme, että kaikkea tuotantoa arvioidaan materiaali- ja energiataseiden näkökulmista. Näin tiedämme, millaista haittaa mistäkin tuotannosta aiheutuu.

**Ilmastonmuutos, luontokato ja jatkuva
kaupungistuminen vaativat
uutta luontosuhdetta.**

2. Pääomana luonto

Maapallo on vaarassa vaurioitua ja menettää tärkeimmän pääomansa, luonto-varallisuuden.

Biodiversiteetin supistuminen ja ekosysteemien muutokset voivat aiheuttaa suuria, ennakoimattomia riskejä sekä paikallisesti että globaalisti. Ihmiskunta ja sen talousjärjestelmä pitää nähdä luonnon osana. Jos luontopääoma rapautuu, se aiheuttaa riskejä myös perinteisillä mittareilla – kuten bruttokansantuotteen kasvulla – mitaten. Tarvitaan uudenlaista taloudellista ajattelua ja taloudellisia mittareita. Luonnon on oltava keskeinen osa taloudellista päätöksentekoa.

Luonnon monimuotoisuus (biodiversiteetti) voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: lajirunsaus, perinnöllinen vaihtelu ja elinympäristöjen moninaisuus. Moninaisuus ja vaihtelu edistävät elämää, monokulttuuri sairastuttaa ja kuluttaa. Maaperän mikrobeista ja pieneliöstöstä alkavat ravintoketjut ja viime kädessä myös ihmisen elämä. Monimuotoista tervettä elämää on vaalittava jälkipolville.

Luonnon ekosysteemipalvelut ovat hiljaisia ja näkymättömiä ja kaupungistuminen saattaa tästä syystä lisätä riskejä. Keskusta pitää tärkeänä, että yritykset ja yhteiskunnan muut toimijat seuraavat toimintansa luontovaikutuksia ja taroitukseen kehitetään mittareita.

2.1 Monimuotoisuus on osa kestäväää ratkaisua

Keskusta katsoo, että ihmiset maalla ja kaupungissa tarvitsevat joka päivä kosketuksen luonnon mikrobeihin – maahan, veteen, kasveihin ja eläimiin puistoissa, metsissä, vesistöissä. Ylivoimaisesti suurin osa bakteereista on meille kaikille hyödyllisiä ja elämän jatkumiselle välttämättömiä. Hyvät mikrobit suojaavat haitallisilta, joten niitä ei pidä poistaa. Monipuolista luontoa metsineen ja uimarantoineen sekä koti- ja lemmikkieläimiä on tuotava myös kaupunkiin, sillä se parantaa terveyttämme.

Tautien ja tuholaisten hoitaminen liiallisella torjunta- ja lääkeaineiden käytöllä voi heikentää tuotteiden laatua, vaarantaa ympäristön ja heikentää kasvien ja eläinten yleiskuntoa. Kasvituotannossa tauti- ja tuholaisriskit kasvavat ilmaston lämpenemisen myötä.

Perheyrittäjyyteen pohjautuva, rehun- ja kotieläintuotannon yhteyttä painottava ammattitaitoinen kotimainen maatalous luo parhaat edellytykset hyvän laadun ja tautiriskin hallintaan. Antibiootti- ja pandemiariskien torjuminen on globaalin maataloustuotannon suuri haaste. Hyvien käytäntöjen Suomessa on pidettävä kiinni kohtuullisen kokoisten, hajautuneiden kotieläintilojen tuotantokyvystä.

Voimakkaasti leviävien vieraslajien tai runsaasti kasvavien eläinpopulaatioiden haitat voivat olla sekä ekologisesti että taloudellisesti mittavia. Esimerkiksi kasvava valkohäntäpeurapopulaatio aiheuttaa vahinkoja sekä maataloustuotannolle että herkille luontotyypeille, kuten saaristokasvillisuudelle. Vierasedot kuten supikoira verottavat kana- ja vesilintukantoja. Sekalajisuus on tärkeä tapa suojata metsiä tuhoeläimiä ja tauteja vastaan.

- Eri tavoin hoidetut ja luonnonvaraiset alueet niin kaupungeissa kuin maalla pitävät yllä elinympäristöjen moninaisuutta.
- Keskustan mielestä luonnon monimuotoisuutta voidaan käsitellä myös itseisarvona. Silloinkaan se ei ole staattinen tila, vaan jatkuvasti luonnonkatastrofien, ilmaston muutoksen ja ihmisen muokkaustoiminnan vaikutuksessa.
- Luonnon organismeista irtaantumisen vaikutukset näkyvät luontaisten bakteeri- ja mikro-organismikantojen kapeutumisena asuin- ja elinympäristöissä.
- Ihmiskunnalle tärkeimpinä ovat kysymykset terveydestä ja ruuantuotannosta. Hyönteisten ja etenkin pölyttäjien väheneminen voi heikentää ruuantuotantoa dramaattisesti.

2.1.1 Biodiversiteetin köyhtyminen

Mikrobien merkitys elämän ylläpitäjinä on korostunut viime aikoina. Nykyään suolistoa kutsutaan jopa "toiseksi aivoiksi" ja sen mikrobiston merkitystä ihmisen terveyteen on tiedon kertyessä alettu ymmärtää. Suoliston mikrobiomin terveys ja monimuotoisuus vaikuttavat kaikkialle kehon elintoimintoihin. Luonnollisten mikrobikontaktien vähäisyys varhaislapsuudessa tuottaa allergioita ja altistaa virus- ja bakteerisairauksille

Biodiversiteetin köyhtyminen näkyy Suomessa ja maailmalla monella tavalla ja syyt ovat erilaisia.

- Eläimet ja kasvit joutuvat ahtaalle, jopa häviävät kokonaan.
- Aavikoitumisen syynä on usein metsien hävittäminen ja sateiden loppuminen maapallon kuumimmilla alueilla.
- Meillä kaupunkien, isojen väylien ja voimalaitosten rakentaminen, mutta myös metsien kasvatus ja peltojen viljely liiaksi yhden kasvilajin varassa hävittää arvokkaita elinympäristöjä; vesivoimalat ovat usein tukkineet vaelluskalojen nousun.
- Ympäristöön joutuneet kemikaalit ovat aiheuttaneet niin eläimille kuin ihmisille perimäaineen heikkenemistä, lisääntymisongelmia ja sukupuolitunnusten muutoksia.
- Ihmisen ja myös eläinten luontainen vastustuskyky heikkenee. Tarttuvat taudit on lääketieteen keinoin saatu melko hyvin hallintaan. Tarttumattomat tulehdustaudit lisääntyvät. Niitä ovat esimerkiksi allergia, astma, diabetes ja tulehdukselliset suolistosairaudet.

Keskusta katsoo, että ihmisen luontoyhteys on jälleen nostettava kunniaan, jokapäiväiseen elämään kuuluvaksi tavaksi. Luonnon mikrobeja on liian pitkään pidetty pelkästään haitallisina, vaikka ylivoimaisesti suurin osa bakteereista on hyödyllisiä ja elämän jatkumiselle välttämättömiä.

Keskusta ajaa:

- kemikaalien käytön vähentämistä siivouskulttuurissa ja puhtauden käsitteen tarkentamista.
- antibioottien vähentämistä lääkinnässä.
- raaka-aineiden saamista tuoreena ja läheltä.
- luonnonkalojen käytön merkittävää lisäämistä julkisten ruokahankintojen kautta.
- monipuolisten maatilojen ja viheralueiden palauttamista kaupunkimaisen ympäristön osaksi, asumisen tiivistäminen on terveysriski.
- metsäympäristöä hyödyntävää varhaiskasvatusta kaikkiin Suomen kuntiin.

2.2 Luontopääoman korjaustoimia

2.2.1 Maa- ja metsätalouden kehittämistoimenpiteitä

- Kehitetään maatalouden hiilensidontaa tehokkaaksi hiiliviljelyksi.
- Lisätään yhä vuoroviljelyä ja peltojen ympärivuositista kasvipeitteisyyttä.
- Tuetaan maatalouden biokaasutuotantoa.
- Jatketaan ympäristöhallinnon HELMI-ohjelmaa sekä maanomistajalähtöisen, vapaaehtoisen suojelun edistämistä.
- Turvataan luontaiset elinympäristöt pölyttäjille, perhosille ja linnuille.
- Edistetään markkinamalleja, jotka kannustavat luonnonhoitoon ja ennallistamiseen.

Maa- ja metsätalouden toimenpiteitä käsitellään laajemmin Keskustan ruoka- ja metsälinjauksessa.

2.2.2 Vesistöt luontosuhteen edistäjänä

Vesiensuojelu on nykyisistä ongelmista huolimatta hyvä esimerkki ympäristötoimien onnistumisista. Painopiste on jo vuosien ajan siirtynyt sisä- ja merivesien tilan parantamiseen ja vesistöjen luontaisen biotoopin palauttamiseen.

Ymmärrys pohjavesien arvosta ja pohja- ja pintavesien elintärkeästä yhteydestä on parantunut. Esimerkiksi uhanalainen saimaannieriä on täysin riippuvainen pohjaveden virtauksesta järven pohjassa. Pääkaupunkiseutua lukuun ottamatta valtaosa suomalaisten käyttämästä juomavedestä on pohjavettä. Puhtaan, maaperäkerrosten hyvin suojaaman ja vähän käsittelyä vaativan pohjaveden arvo raakavetenä tulee yhä kasvamaan. Pohjavesiriippuvaiset ekosysteemit ovat keskeinen osa monimuotoisuutta luonnossamme.

Itämeren tilan parantaminen on alkanut tuottaa tuloksia. Työ on hidasta, vaativaa ja edellyttää laajaa kansainvälistä yhteistyötä. Omien rannikkovesiemme suojelussa toimivat samat nurmiviljelyä ja biokaasun tuotantoa suosivat ratkaisut kuin hiiliviljelyn edistämisessä. Niiden merkittävä lisääminen tukee monia suojelutavoitteita. Keskusta katsoo, että Suomen on jatkettava vesiensuojelutyötä ja keskityttävä vaikuttavimpien toimien edistämiseen.

Painotamme:

- Virtavesien kunnostamisen jatkamista ja vaelluskalojen palauttamista rakennettuihin vesistöihin patojen ohitusratkaisulla ja turhien esteiden purkamisella. Toimia on edistettävä riittävällä rahoituksella ja monipuolisella keinovalikoimalla.
- Pohjavesien ja pohjavesiriippuvaisten ekosysteemien arvostuksen ja pohjavesitietämyksen lisäämistä
- Kosteikkojen perustamista ja kunnostusta vesienhoidon ja lajiston edistämiseksi.
- Vesien kunnostustoimia ravintokalastusta lisäämällä. Luonnonkalan saaminen takaisin ihmisten ruokavalioon on osa kokonaisterveyttä. Kotimaisen kalan käyttöä julkisissa ateriapalveluissa on lisättävä.
- Kalastusta itsessään hyvän luontosuhteen ja mikrobikosketuksen välineenä. Kalastus olisi hyvä lisä koulujen iltapäiväkerhotoiminnan monipuolistamiseen ja osa kasvatustyötä.
- Luonnon vesien uimarantaverkostosta huolehtimista osana terveyden edistämistä ja luontosuhteen ylläpitoa.

2.2.3 Rakennetun ympäristön vihreys osaksi terveyttä

Ympäristön viihtyvyys ja vihreys ovat yhä merkittävämpi osa tervettä. Keskusta katsoo, että asuin ympäristöjen tiivistäminen, viheralueiden pilkkominen ja monipuolisten virkistysalueiden surkastuminen on edennyt aivan liian pitkälle erityisesti suurempien kaupunkiseutujen suunnittelussa. Terveys, viihtyvyys ja lähiluonto on nostettava yhdyskuntakehitystä ohjaaviksi tavoitteiksi. Luonnonmukaiset viherpeitteiset ympäristöt turvaavat sekä monimuotoisuutta että kaupunkitulvien torjuntaa.

Haluamme, että:

- Kaavoituksella varmistetaan riittävät ja monipuoliset asuinolot luonnollista ympäristöä hyödyntäen.
- Terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä eri tavoin hoidettavia vihreitä alueita lisätään erityisesti kaupunkiseuduilla. Metsiä, niittyjä, nurmia ja perinteisiä puistoja voi täydentää kattometsillä ja parvekepuutarhoilla, jos luonto on hävitetty. Kaupunkimetsien suojelulla on pääkaupunkiseudulla kiire.
- Kaavoituksen viherkertoimien lisäksi sovelletaan laadullisia viherrakentamisen ja -säilyttämisen ohjeita.
- Jäljellä oleva kaupunkiluonto on niukkaa. Kansalliset kaupunkipuistot ovat hyvä keino yhdistää luonto- ja kulttuuriympäristöjen suojelu. Kannatamme kansallista kaupunkipuistoa Helsinkiin. Asemakaavoitetuilla alueilla luontokohteiden turvaamiseen ja luontosuhteen ylläpitämiseen on kiinnitettävä kaupunkisuunnittelussa erityistä huomiota.
- Erityisesti järeitä lehtipuita suojataan rakentamiselta.
- Kaavoituksessa ja suunnittelussa käytetään lähtökohtana alueen maaperätietoa ja erityistä huomiota kiinnitetään maan rakennettavuuteen, maan kosteuteen ja maanrakennuksen resurssitehokkuuteen.
- Maamassojen kaivuuta, läjittämistä ja kuljetuksia rajoitetaan erityisesti kaupunkiseuduilla. Rakentamista on kaavoituksella ohjattava paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi.
- Suomessa vallitseva rakennus- ja kulkuväyläkeskeisyys ei edistä terveiden ja viihtyisien elinympäristöjen rakentumista. Rakennusala, tutkimus ja kaavoitus on haastettava kehittämään ja tukemaan terveyttä edistäviä ja ekologisia ympäristöjä.
- Päiväkotien ja koulujen pihalle on sijoitettava monenlaista elävää materiaalia lasten leikkien alustaksi. Multa ja lahoava puuaines tuottavat korvaavia terveysvaikutuksia, jos metsään ei pääse. Muovirouheet ja asfaltti on korvattava leikkialustoista pihossa ja puistoissa elävillä materiaaleilla.
- Kaupunkien läheisyydessä on suosittava kotieläinpihoja ja -maatiloja, jotka tarjoavat kosketuksen kotieläimiin, multa ja orgaaniseen ainekseen. Tämä edistää sekä terveyttä että lähiluonnon monipuolisuutta. Olisi perustettava hyvien käytäntöjen koeohjelma.

2.2.4 Vieraslajien sääntelyyn ja hävittämiseen vauhtia

Vieraslajien runsastumisesta on tullut suuri ongelma monilla alueilla. Vallitsevat keinot eivät riitä rajoittamaan monien vieraiden ja luonnolle haitallisten lajien kasvua.

Keskusta haluaa tehostaa vieraslajien kontrollia sekä uudistaa metsästyskäytäntöjä esimerkiksi seuraavin keinoin:

- Metsästyksen lupakäytäntöjä uudistetaan vieraslajien poistamisen tehostamiseksi. On pohdittava ammattimetsästystä harrastusmetsästyksen rinnalle.
- Hirvieläinten ruokintaa rajoitetaan selvin säännöin.
- Vieraslajiongelman sääntely uudistetaan. Esimerkiksi espanjansiruetanan tai vieraslajikasvien levittämiseen maamassojen mukana luodaan ohjeistuta ja kustannustehokkaita ratkaisuja.
- Vieraslajien torjunta tarvitsee huomiota ja rahoitusta myös kunnille.

3. Keskustan ilmasto- ja energiapolitiikka

3.1 Uusiutuviin luonnonvaroihin perustuva yhteiskunta

Ilmastonmuutos on totta. Se on ratkaistava globaalisti seuraavan 15–30 vuoden kuluessa. Ratkaisuhakuinen, vastuullinen politiikka lähtee tästä tosiasiasta eikä pyri hakemaan ratkaisuja menneisyydestä. Suomi sitoutuu tekemään oman oikeudenmukaisen osansa päästövähennyksistä, mutta myös muiden maiden on oltava toimissa mukana.

Ilmastonmuutosta voidaan torjua siten, että se luo työtä ja toimeentuloa eikä merkitse kärsimystä tavallisille suomalaisille. Keskustan tavoitteena on luoda hyviä työpaikkoja koko Suomeen ja vahvistaa maamme asemaa puhtaan teknologian kehittäjänä ja viejänä. Suomi on sitoutunut saavuttamaan hiilineutraaliuden vuonna 2035. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvihuonekaasupäästöt ovat tuolloin yhtä suuret kuin nielut. Kansainvälisesti tavoitteena on maapallon keskilämpötilan nousun pysäyttäminen 1,5 asteen uralle.

Keskustan pysyvänä yhteiskunnallisena tavoitteena on uusiutuvista luonnonvaroista elävä yhteiskunta. Tällainen yhteiskunta on kestävä ja hiilineutraali. Ripeä siirtymä fossiilisista luonnonvaroista uusiutuviin on välttämätön. Olennaista on luopua suunnitellusti ja nopeasti fossiilisista, ja korvata se, mikäli mahdollista, uusiutuvilla. Nielujen vahvistaminen on tässä muutoksessa välttämätön pala-ten, mutta globaalisti ratkaisevinta on vähentää päästöjä.

Globaalisti talouden kasvu on rakentunut viimeiset vuosikymmenet luonnonvarojen käytölle ilman riittäviä ympäristön reunaehtoja. Olemme Suomessa omalta osaltamme olleet lämmittämässä maapallon ilmastoa ja vähentämässä luonnon monimuotoisuutta, vaikka kansainvälisesti arvioiden ympäristökysymykset on Suomessa huomioitu hyvin. Meidän on ylläpidettävä uusiutuvia luonnonvaroja sukupolvelta toiselle niitä vastuullisesti hoitamalla ja hyödyntämällä.

Keskusta tavoittelee:

- biotalouteen ja puhtaisiin ratkaisuihin perustuvaa kasvua.
- kasvu tarkoittaa uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätyksen ensisijaisuutta sekä uusiutumattomien luonnonvarojen säästeliästä käyttöä
- tuotanto ja kulutus mahtuvat maapallon kantokyvyn rajoihin.

3.2 Reilua ilmastopolitiikkaa

Ympäristöllistä kestävyyttä varmistavat toimet on valittava niin, että ihmisten ja yhteisöjen sosiaalinen kestävyys sekä julkisen talouden kestävyys otetaan huomioon. Ihmisten on koettava toimet reiluiksi ja parempaa huomista rakentaviksi. Ne eivät voi siirtää myöskään taloudellisia taakkoja tuleville sukupolville.

Ihmisten syyllistämisen ja pakottamisen sijasta muutoksen tulee olla oikeudenmukainen, kansalaisten ymmärtämä ja tutkittuun tietoon perustuva. Tavoittelemme muutosta, jossa kaikki luopuvat jostakin ja kaikki voittavat jotakin. Kansalaiset pitävät ilmastotoimia tarpeellisina, mutta moni on myös huolissaan niiden vaikutuksesta omaan arkeen ja elämisen tapaan ja kustannuksiin.

Suomalaiset yritykset ovat olleet eturintamassa kehittämässä ratkaisuja globaaleihin ongelmiin. Suurimmat päästövähennykset tehdään maailmalla suomalaisen teknologian avulla. Maailmanmarkkinoiden valtaaminen uusilla innovaatioilla on jatkossakin Suomelle ja suomalaisille yrityksille kohtalon kysymys. Keskusta ei pidä ympäristöpolitiikkaa muusta yhteiskunnasta erillisenä politiikkalohkona, vaan osana kaikkea toimintaa.

**Ihmisten
syyllistämisen ja
pakottamisen sijasta
muutoksen tulee olla
oikeudenmukainen,
kansalaisten
ymmärtämä ja
tutkittuun tietoon
perustuva.**

Keskusta haluaa, että:

- Vahvistamme hajautettua yhteiskuntaa ja aluetaloutta luottamalla kansalaisten ja yritysten toimiin.
- Ilmastotyössä korostetaan kansainvälistä yhteistyötä ja keskinäisriippuvuutta.
- Ilmastomuutoksen torjunnassa käytetään globaalisti taloudellisia keinoja, kuten ohjaavia veroja, päästökauppaa, yhteistä lainsäädäntöä, yksityisten yritysten ja valtionyhtiöiden keskeistä roolia ja uusia instituutioita. On yhdistettävä sekä ekologiaa että ekonomiaa.
- Vähäpäästöistä teknologiaa kehitetään ja edistetään edelleen. Käyttöön otossa huomioidaan alueellinen siirtymä ja olosuhteiden alueellinen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus.
- Ilmastorahastoa ja Suomen kestävä kasvun ohjelmaa hyödynnetään tehokkaasti.
- Energiatalouden kestävää muutosta edistetään muun muassa investointitukien, veroratkaisujen ja kannustavien rahoitusmallien avulla.
- Systeemitason järjestelmän muutos on ratkaisukeskeistä ja kestävä teknologian kehitystä tukevaa.

3.3 Keskustalaisen ilmasto- ja energiapolitiikan päälinjat

EU pyrkii osaltaan vastaamaan Pariisin sopimuksen haasteeseen hillitä lämpötilan nousu maailmassa 1,5 asteeseen vuoteen 2050. EU on voimistamassa ilmastotoimiaan. Se on asettanut tavoitteeksi päästöjen vähentämisen 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2050 EU:n pitäisi olla hiilineutraali.

Keskusta tukee unionin yhteistä tavoitetta. Suomen tulee kantaa oma oikeudenmukainen taakkansa välttämättömästä siirtymästä. Reilu siirtymä on oikein toimien suuri mahdollisuus Suomelle. Keskusta odottaa, että EU jakaa päästöjen vähentämistä oikeudenmukaisesti, luo edellytyksiä uusiutuville ja päästöttömille energiavaihtoehtojen ja raaka-aineille, edistää hiilen varastointia ja tukee energiatehokkuuden parantamista. Kaikki ratkaisut on tehtävä niin, että niillä ei aiheuteta hiilivuotoa ja että ne ovat taloudellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia.

Vähähiilisyys on Suomen alueellisen kasvustrategian ytimessä. Uudet korkean arvonlisän biotaloustuotteet, kiertotalouden ratkaisut, akkuklusteri kaivoksista tehtäisiin tai puhtaan energian tuotanto tukeutuvat alueiden Suomeen.

Keskusta painottaa toimintamalleja ja ratkaisuja, joilla voidaan kestävästi kompensoida päästöjen vähentämisestä johtuvien elinkustannusten kasvu, erityisesti seutukunnissa ja haja-asutusalueilla. Haluamme edistää kompensatiomallia, joka tunnistaa hiilinielut ja -varastot päästövähennyskustannusten vastapainona.

Kaikki ratkaisut on tehtävä niin, että niillä ei aiheuteta hiilivuotoa ja että ne ovat taloudellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia.

3.4 Liikenteen päästöt

Keskustan mielestä liikenteen päästövähennystoimissa on huomioitava kuljetusetaisyydet ja sääolosuhteet. EU:n yhteisten toimien on huomioitava jäsenmaiden erilaiset olosuhteet. EU:n komissio on esittänyt päästökaupan laajentamista liikennesektorille. Keskusta painottaa esityksen arvioinnissa alueellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista. Keskusta ei kannata liikenteen kansallista päästökauppaa.

Matka liikenteen päästöttömyyteen on vielä pitkä. Sähkö, vety, biopohjaiset ja synteettiset polttoaineet tulevat olemaan 2030- ja 2040-luvuilla liikenteen pääasialliset voimanlähteet. Vaihtoehtoisia puhtaita käyttövoimia tarvitaan, sillä vielä 2030-luvulla Euroopan teillä kulkee yli 200 miljoonaa polttomootoriautoa.

Keskustan mielestä on välttämätöntä, että EU tehostaa nopeasti toimiaan liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Nopein tapa edetä on uusiutuvan komponentin lisääminen liikenteen polttoaineeseen. EU:n on päästävä Suomen vauhtiin, toimia ei niinkään tarvita Suomessa. EU:n suositus vuodelle 2030 tulisi nostaa nykyisestä 14 prosentista 20 prosenttiin vuonna 2030. Biopolttoaineet ja biokaasu ovat avainasemassa. Kasvava rooli liikenteen päästövähennyksissä muodostuu myös synteettisille polttoaineille.

Keskusta painottaa, että:

- Uusiutuvan komponentin osuutta liikenteen polttonesteissä voidaan nostaa, kun EU on tehnyt uusiutuvan polttoaineen kestävyyttä koskevat ratkaisut.
- Polttoainemarkkinoilla on mahdollistettava 95E20-bensiinin jakelu.
- Biokaasun, hiilineutraalien synteettisten polttoaineiden ja uusiutuvien korkeaseospolttoaineiden (HVO-uusiutuva diesel ja E85-bioetanoli) käyttöä tulee edistää, esimerkiksi energiaverodirektiivin mahdollistamien verohelpotusten avulla, tuotantolaitostuella ja biokaasun jakeluverkoston laajentumista tukemalla.
- Edullisia käyttövoimakonversioita tulee voimakkaasti lisätä siltaratkaisuna, kunnes autokanta uudistuu.
- Etanoli- ja kaasuautojen ominaispäästölukemiin tehdään vaihtoehtoisen käyttövoiman mukainen päästölukeman alennus. Tämä mahdollistaa niille alemman auto- ja ajoneuvoverotuksen.
- Sähköautojen latausverkostoa tulee laajentaa, ja erityisesti pikalatauspaikkojen määrää täytyy kasvattaa Suomen pääväylillä.
- Sähköautoilun akkumineraalien tuotannon omavaraisuutta EU:n alueella parannetaan merkittävästi.
- Joukkoliikenteen matkaketjuja ja liityntäpysäköintiä parannetaan digitalisaation keinoin.
- Raideliikennettä erityisesti Suomen etelä-pohjoissuunnassa parannetaan. Lähijunaliikenteen edellytyksiä tuetaan.
- Ruuhkamaksuihin suhtaudumme pidättyvästi.
- Haluamme kehittää haja-asutusalueen joukkokutsuliikennettä digitalisoinnin pohjalta ja laajentaa sitä etätyön tekijöiden tarpeisiin.

3.5 Päästökauppasektorin päästöjen vähentäminen

Päästökaupan piirissä olevan energiantuotannon ja teollisuuden päästövähennysten tärkein ajuri on päästöoikeuden hinnan kehitys. Kansallisesti on edistettävä puhtaan, toimitusvarman ja edullisen energian saatavuutta sekä ylläpidettävä vakaata ja ennustettavaa teollisuuden toimintaympäristöä. Energian tuotannon lisäksi olennaista on älykäs energiajärjestelmä. Se käyttää ja tuottaa energiaa tehokkaasti, säästeliäästi ja joustavasti. Pientuottajien pääsy tuottajaverkkoon on mahdollistettava nettomittarointia kehittämällä.

Teolliset prosessit tuottavat noin 10–15 prosenttia Suomen CO₂-päästöistä. Näistä suurin yksittäinen päästäjä on terästeollisuus. Teollisuuden päästövähennykset voidaan saavuttaa esimerkiksi muuntamalla prosesseja vetypohjaiseksi. Tähän tarvitaan runsaasti puhdasta ja edullista sähköä.

Biomassan energiakäytöllä on suuri merkitys Suomen päästöttömälle energiantuotannolle. Bioenergiaa tarvitaan tulevaisuudessa runsaasti lisää kivihiilen ja turpeen energiakäytön vähentyessä. Metsien hoitorästeistä sekä teollisuuden ja sahojen sivuvirroista on saatavissa runsaasti kestäviä biomassoja energiakäyttöön. Suurin uhka bioenergian käytölle on kiristynvä sääntely erityisesti EU-tasolla. Keskustan mielestä Suomen on toimittava sen eteen, että EU-sääntely ei estä kestäväen uusiutuvan fossiilisia ja uusiutumattomia luonnonvaroja korvaavan raaka-aineen käyttöä.

Keskusta katsoo, että:

- Uusiutuvan energian lisäämiselle on asetettava sitovat maakohtaiset tavoitteet. EU-tavoite olisi nostettava 40 prosenttiin.
- Suomella on oltava valmius nostaa uusiutuvan energiansa osuus yli 50 prosenttiin. Keskusta painottaa tuuli- ja aurinkovoimaa, bioenergiaa, aaltovoimaa ja geotermistä energiaa tulevaisuuden energiamuotoina. Siirtymävaiheen energiamuotona ydinenergia on tarpeellinen lisä.
- Tuulivoimatuotanto on nostettava 25–30 TWH tasolle vuoteen 2030 mennessä. Tuulivoimaa on lisättävä paikallista päätöksentekoa kunnioittaen ja maankäytön korvauksia kehittäen. Puolustusvoimien kanssa on neuvoteltava uusien tuulipuistojen rakentamismahdollisuuksista Itä- ja Pohjois-Suomeen.
- On välttämätöntä, että EU hyväksyy kaikissa uusissa ilmasto- ja energiaratkaisuissaan metsän ja muiden kestävien biojakeiden energiakäytön.
- Toimia hiilivuodon ehkäisemiseksi on jatkettava samalla, kun päästömarkkinoita kiristetään.

3.6 Taakanjakosektorin ja maankäytön päästöjen vähentäminen

Taakanjakosektori kattaa erityisesti liikenteen, maatalouden, asuntojen erillislämmityksen ja työkoneiden päästöt. Suomessa on säädetty laki siitä, että kivihiilen energiakäyttö loppuu vuonna 2029. Seuraava kysymys on, miten Suomi irtautuu ulkomailta tuotavasta öljystä ja onnistuu korvaamaan sen kotimaisilla energialähteillä.

Keskustan mielestä tämän pitää tapahtua ilman, että polttoaineveroja korotetaan nykyisestä. Olemme samalla tavalla öljyriippuvaisia kuin kaikki teollistuneet maat. Öljystä voidaan luopua sitä mukaa, kun saamme tilalle korvaavaa uusiutuvaa tai muuta päästötöntä käyttövoimaa.

Ensimmäiseksi on öljyn käyttö ajettava alas rakennusten lämmityksessä. Se voi tapahtua erityisesti kannustamalla kotitalouksia ja julkista sektoria lämmitystapamuutoksiin sekä bioöljyn sekoitevelvoitteella.

Nykyisen päästökaupan rinnalle tarvitaan toimivat hiilimarkkinat hiilensidonnan vahvistamiseksi sekä kansallisesti että maailmanlaajuisesti. Lainsäädännön on tunnistettava ja edistettävä vapaaehtoista hiilikompensaatiota.

Hiilensidontapalveluita voivat markkinoilla tarjota esimerkiksi viljelijät ja metsänomistajat. Hiilensidontamarkkinoiden kehitystä on arvioitava myös kokonaisuutena ja sen riskit huomioiden. Vaarana on, että kompensatiotoimilla siirretään uusiutuvia luonnonvaroja pois korvaamasta fossiilisia raaka-aineita.

Keskusta näkee mahdollisena kokeilla maankäyttömaksua tai metsityskompensaatiota ohjausvälineenä esimerkiksi sähkönsiirtolinjojen maakaapeloinneissa. Maankäyttömaksua voidaan kehittää osana maapankkijärjestelmää, joka voisi kompensoida asutuksen ja infrarakentamisen alle jäävää metsäluontoa. Kokeilun edellytyksenä on vapaaehtoisuus ja sopimusperusteisuus.

Keskusta katsoo, että vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden syntyä on tuettava. Myöhemmin hiilipörssi voi perustua myös lainsäädännöllisiin päästöjen aiheuttajien maksuihin.

Keskusta katsoo, että:

- Uusissa maatalous- ja työkoneissa irrottaudutaan fossiilisesta öljystä vuoteen 2035 mennessä.
- Paineistetun biokaasun ja vedyn käyttöönotto vaatii investointitukia. Tuki kohdennetaan raskaaseen liikenteeseen ja työkoneisiin.
- Laivaliikenteen siirtymistä biokaasuun, biodieseliin ja vetypohjaisiin polttoaineisiin on edistettävä.
- Vihreän vedyn tuotantoa ja käyttöä on edistettävä voimakkaasti. Uusiutuvan sähkön eri muotoja on kohdeltava vedyn tuottamisessa tasapuolisesti.
- Vedyn liikennekäytössä tarvittavan jakeluverkon luomista on tuettava.
- Keskusta kannattaa investointitukia synteettisiä polttoaineita kehittäville tuotantolaitoksille. Myös määräaikaista tuotantotukea polttoaineen valmistukseen on harkittava.

3.7 Uusi suunta EU:n luonnonvarapolitiikkaan

Keskustan tavoitteena Suomessa on hajautettu, luonnonehdot tunnustava ja niitä tukeva yhteiskunta. Meillä on siihen mahdollisuudet: tilaa, luonnonvaroja, osaamista ja ahkeruutta. Näin voidaan pysäyttää myös keskittymisen kierre. Toimien ytimessä ovat kestävät ilmasto- ja energiaratkaisut.

Kestävän ilmastopolitiikan edistäminen edellyttää uutta suuntaa EU:n luonnonvarapolitiikkaan. Biotalous merkitys fossiilisten raaka-aineiden käytön korvaamisessa on tunnistettava osana EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa. Uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiselle ei pidä asettaa kohtuuttomia rajoitteita, kun samalla turvataan luonnon monimuotoisuus.

Keskusta haluaa, että:

- Metsien hävittäminen pysäytetään ja EU-jäsenmaat sitoutuvat palauttamaan metsäalansa vuosikymmenten takaiselle tasolle.
- Suojelu- ja monimuotoisuustavoitteet toteutetaan kansallisin keinoin.
- Tiukasti suojeltujen metsien ja kitumaiden määrä lisätään kaikissa jäsenvaltioissa 10 prosenttiin maan pinta-alasta.

3.8 Kestävät keskustalaiset ratkaisut

3.8.1 Energiantuotantoon älykäs ohjaus

Suomalainen energiajärjestelmä liittyy vahvasti teollisuuteemme. Suuri osa energiastamme tuotetaan lämpönä. Lämmön tuotannossa suuntaamme vahvasti uusiin vaihtoehtoihin tapoihin, kuten geotermiseen energiaan, hukkalämpöjen talteenottoon ja muihin polttoon perustumattomiin teknologioihin. Biomassojen merkitys lämmöntuotannossa on jatkossakin suuri. Samalla on huolehdittava raaka-aineiden ohjautumisesta arvokkaimpaan mahdolliseen käyttöön sekä turvattava luonnon monimuotoisuus.

Sähköjärjestelmämme on tällä hetkellä vakaa, mutta uusiutuvan energiantuotannon lisääntyminen haastaa järjestelmää. Sähköä tuotetaan tulevaisuudessa yhä enemmän kesäaikaan lisääntyvän aurinkoenergian myötä. Sähkön kulutus on kuitenkin tuohon vuodenaikaan suhteellisen pientä, joten ylimääräinen tuotanto tulee ohjata hyötykäyttöön. Myös voimakkaasti lisääntyvä tuulivoima korostaa ilmiötä. Siksi vesivoima, akut ja kaasu ovat välttämättömiä sähköjärjestelmän säädön kannalta.

Systeemitason muutos fossiilitaloudesta puhtaaseen ja älykkääseen energiajärjestelmään edellyttää rohkeaa uuden teknologian käyttöönottoa, älykkäitä ratkaisuja, vahvoja energiaverkkoja, varastointia sekä sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Muutokseen tarvitaan mukaan sekä julkinen että yksityinen sektori, mutta ilmastoteot syntyvät ennen kaikkea yrityksissä.

Keskusta nostaa uusiutuvan energian tuotannon merkittävän lisäyksen ensisijaiseksi tavoitteeksi.

Monipuolinen energiapaletti sisältää myös kotimaista ydinvoimaa.

Turpeen energiakäytön vähentyessä on huolehdittava, että sitä saadaan jatkossakin huoltovarmuuspolttoaineksi. Kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuus on varmistettava. Turpeen käyttöä tulee ohjata uusiin innovatiivisiin tuotteisiin ja samalla kehitetään turpeennoston menetelmiä.

**Keskusta nostaa
uusiutuvan
energian tuotannon
merkittävän
lisäyksen
ensisijaiseksi
tavoitteeksi.**

Keskusta katsoo, että:

- Energiaomavaraisuutta on systemaattisesti kasvatettava.
- Pienenergian tuotanto, myynti ja varastointi huomioidaan kiinteistöjen sähkösuunnitelmissa.
- Energian tuotannon eri sektoreiden yhteistyötä selvitetään.
- Biokaasun lämmitys- ja teollisen käytön verottomuus turvataan.
- Hiilen talteenoton tutkimusta ja kokeiluja tuetaan.
- Geotermisen energian esteitä puretaan.

3.8.2 Kulutuksen kohtuullistaminen

Kulutus on irrotettava kertakäyttökulttuurista esimerkiksi opetuksen kautta ja mediakampanjoin. Laitteiden käyttöikä on saatava pidemmäksi ja niiden korjattavuutta ja elinkaarta on parannettava. Huomio on kohdennettava erityisesti kodinkoneiden, polkupyörien, autojen ja vaatteiden laatuvaatimuksiin. Ruotsissa on otettu käyttöön malli, missä käyttötarvikkeita korjataan ja näin niiden elinkaarta pidennetään. Samalla saadaan työpaikkoja, tuloja ja vähennetään jätteen määrää.

Keskusta pitää tärkeänä, että:

- Edistetään EU:ssa lainsäädäntöä, jolla parannetaan laitteiden ja koneiden käyttöikää ja korjattavuutta.
- Nano- ja bioteknologian käyttöä esimerkiksi vaatteiden ja rakennusmateriaalien tuotannossa edistetään.
- Edistetään EU:ssa käsitteillä olevan tekstiilistrategian täytäntöönpanoa, jolla vähennetään pikakulutusta sekä vahvistetaan tekstiilialan kestävyttä ja kiertotaloutta.

3.8.3 Ilmastopimuksilla edistettävä kestäviä paikallisyhteisöjä

Suuret kaupungit kehittivät kaupungistumisen tueksi MAL-sopimukset (maankäyttö, asuminen, liikenne). Kiireisintä on nyt ratkoa sitä, kuinka päästöjä vähennetään eri puolella Suomea ja rakennetaan samalla kestäviä yhdyskuntia.

Keskusta esittää, että nykyisen MAL-sopimuskauden päättyessä vuonna 2024 otetaan käyttöön niiden tilalle kansalliset ilmastopimukset kuntien ja kaupunkien kanssa. MAL-sopimukseen varatut valtion erilaiset kehittämisrahat käytetään jatkossa ilmastotoimiin sitoen. Maakunnat koordinoivat näiden sopimusten tekemistä alueillaan. Näin valtion ja kaupunkien välisten sopimusten kattavuutta laajennetaan nykyisestä seitsemästä kaikkiin halukkaisiin kuntiin ja kaupunkeihin.

Tämä uusi ”Kansallinen ilmastopimus” tulisi suunnata käyttötarkoituksen mukaan alueille, jotka sitoutuvat vähentämään päästöjä, parantamaan energiatehokkuutta tai vahvistamaan hiilensidontaa. Suurin päästöjen vähentämispotentiaali on kaupunkiseuduilla.

Keskustan mielestä uusilla ilmastopimuksilla on tavoiteltava:

- Lämmityksen ja liikenteen päästövähennystä ja energiatehokkuutta. Sopimuksille on asetettava megatonniperusteinen päästövähennystavoite vuoteen 2030 mennessä.
- Monipuolista puurakentamista, kestävästä yhdyskuntasuunnittelusta ja etätyön edellytysten parantamista.
- Julkisen liikenteen, kävelyn ja pyöräilyn lisäämistä.

3.8.4 Energiaomavaraisia asuinyhteisöjä

Keskusta haluaa lakiuudistuksella mahdollistaa omavaraiset pienet asuinyhteisöt, jotka voivat tuottaa uusiutuvaa energiaa paikallisesti jäsenilleen omakustannushintaan. Näin voidaan rakentaa esimerkiksi kortteliaurinkovoimaloita. Hajautunut ja joustava energiatuotanto lisää myös järjestelmän kriisinkestävyyttä. Tämä vaatii joustavaa ja kannustavaa nettomittarointia sähkön pien tuottajien ja verkon omistajien välille.

Keskusta pitää tärkeänä, että:

- Lainsäädäntöä on uudistettava tavalla, joka ottaa huomioon kaupunkipuistot, puut ja viheralueet ilmastonmuutosta torjuen ja lievittäen.
- Kestävän rakentamisen byrokratiaa sujuvoitetaan ja karsitaan.

3.8.5 Omistajuus turvaa luonnontalouden kestävyyttä

Keskusta korostaa hajautetun kotimaisen omistajuuden merkitystä luonnonvarojen kestävyys turvaamisessa.

Keskusta katsoo, että:

- Metsien, soiden ja erilaisten luonnonarvoalueiden yksityisomistuksella on etusija rahastosijoittamista vastaan.
- Peltojen ja metsien siirtyminen osaksi kansainvälisiä kaupan ja rahastojen omistusta on torjuttava.
- Vesihuollon on säilyttävä suomalaisessa omistuksessa.

4. Maahenki ja uusi yrittäjyys

Perinteinen jokamiehen oikeuden mukainen sienestys, marjastus ja kalastus voidaan tuotteistaa globaaliksi vienti-ilmiöksi. Jokamiehen oikeus kulkea ja retkeillä luonnossa on vanha pohjoismainen oikeuskäytäntö. Keskusta kannattaa jokamiehen oikeuden säilyttämistä. Maan-, metsien- ja vesienomistajien sekä valtion yhteistyö voi avata väyliä uusille tuotejalosteille elintarvikkeista hoita-
viin luonnontuotteisiin ja lääketeollisuuteen asti.

Keskusta haluaa edistää alueiden monipuolista yritystaloudellista käyttöä siten, että:

- Luonnossa liikutaan vastuullisesti ja että jokamiehen oikeudesta ja velvollisuuksista viestitään laajasti.
- Suomi tukee luonnontuoteyrittäjiä raaka-ainehankinnan, jalostusmahdollisuuksien, toimitusketjujen ja markkinoinnin osalta. Tuet tai verohelpotukset tulisi kohdistaa ensisijaisesti pienille yrityksille, maataloille ja luonnonvarayrittäjille.
- Edistetään ja tuetaan sinistä biotaloutta lisäämällä sekä kasvatetun että kalastetun kotimaisen kalan määrää sekä kiertovesikasvatuksen käyttöönottoa.
- Julkisissa ruokahankinnoissa on otettava käyttöön vastuullisuuskriteerit, jotka huomioivat muun muassa antibioottien ja torjunta-aineiden käytön ruoan tuotannossa.

4.1 Luontomatkailusta elinvoimaa

Keskusta haluaa edistää ja mahdollistaa luontosuhdesidonnaista matkailua. Näistä luonto-, metsästys-, kalastus-, ratsastus- ja mökkimatkailu ovat vakiinnuttaneet asemansa. Suurin kasvu- ja vientipotentiaali on elämysmatkailussa.

Keskusta haluaa, että:

- Vaalimme yritystoiminnan edistämisessä alueen luonto-, virkistys-, ja maisema-arvoja yhdessä sopien elinkeinoharjoittajien ja maanomistajien kanssa.
- Saatamme matkailuyrittäjiä yhteen auttaen luomaan kotimaan luontomatkailupaketteja.
- Tarjoamme verkkokauppa-alustan, jossa myydään suomalaisten matkailuyrittäjien palveluita ja tuotteita.
- Edistämme hevostaloutta ja -matkailua sekä maatilamatkailua osana elinkeinoelämää.

4.2. Jokaisella on oikeus luontoon

Luonto on suomalaisille virkistytymisen ja rauhoittumisen paikka. Siksi kaikilla pitää olla oikeus sen tuottamaan hyvinvointiin ja liikkumiseen lähiluonnossa.

Keskusta haluaa, että:

- Kuntien viher- ja ulkoilualueita kehitetään kokonaisvaltaisen suunnittelun kautta monipuolisen ulkoilun ja harrastamisen paikkoina.
- Taajamien ja kaupunkien vesistöt tehdään saavutettavaksi laitureilla ja rantojen siistimisen avulla.
- Kansallispuistojen reittejä ja rakenteita ylläpidetään niin, että voimme kestävällä tavalla nauttia ainutkertaisesta luonnostamme. Metsähallitukselle pitää turvata riittävä rahoitus kansallispuistojen ja retkeilyalueiden ylläpitämiseen.

4.3. Mineraalit ja vesi

Ympäristölainsäädäntö ja kaivoslaki on päivitettävä siten, että kaivostoiminnan paikallinen hyväksyttävyys sekä ympäristövastuu vahvistuu samalla, kun kestävän kaivostoiminnan edellytykset säilyvät.

Vesi on elämämme perusta. Se on säilytettävä puhtaana ja juomakelpoisena tuleville sukupolville. Vesi liikkuu ympäristössämme kaikissa olomuodoissaan kiinteänä, höyrynä ja virtaavana.

Keskusta haluaa edistää maataloja sopeutumaan myös sadannan muutokseen pyrkimällä ohjaamaan tutkimusta uusien satokasvien kehittämiseen, erilaisten uusien lajien tuotantoon ja helpottamaan muutoksia siirtymäajalla.

Rakennetun ympäristön hulevedet aiheuttavat rakennetussa ympäristössä ongelman. Hulevesien mukana vesiemme päättyy valtavasti haitta-aineita.

Keskusta katsoo, että:

- Vesistöt ovat osa kansallismaisemaamme ja pohjavedet ovat kansallisaarteemme.
- Pohjavesiä on suojeltava pilaantumiselta ja niiden hyödyntämisen on oltava vastuullista. Suomalainen vesihuolto on säilytettävä kansallisessa omistuksessa.
- Kemiallisten ja hormonaalisten yhdisteiden jäämien pääsy vesistöihin on estettävä.
- Puhdas ja kotimainen vesivoima on osa energiatuotantoamme jatkossakin.

